

Adhesió de les universitats catalanes a l'Estratègia Catalana Residu Zero

El context universitari

La CADEP, grup de treball per a la Qualitat ambiental, el Desenvolupament Sostenible i la Prevenció de Riscos Laborals, es constituïda com a comissió sectorial de la CRUE (Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles). La CADEP estableix que la universitat, com a institució dedicada a la transmissió del coneixement a través de la recerca i la docència, ha d'exercir un paper protagonista en la difusió i aplicació en la pròpia gestió de possibles solucions i alternatives, que han de facilitar el camí cap a un canvi de model més d'acord amb la cultura de la sostenibilitat¹ (CRUE, 2009).

L'ACUP, Associació Catalana d'Universitats Públiques planteja en el seu *Llibre Blanc de la Universitat de Catalunya*² que "En els propers anys cal que les universitats trobin la manera d'interactuar amb altres institucions, amb el món empresarial i amb la societat a la qual tenen la missió de servir d'una manera més eficient". Alhora, l'ACUP fomenta una cooperació eficaç de les universitats associades amb altres organismes i institucions tant nacionals i estatals com internacionals, així com amb les administracions públiques.

A la vegada, la LUC (Llei 1/2003, de 19 de febrer, d'Universitats de Catalunya) estableix en el seu article 3 que "Les universitats del sistema universitari de Catalunya tenen com a objectius fonamentals: [...] c) L'enriquiment del patrimoni intel·lectual, cultural i científic de Catalunya, amb l'objectiu del progrés general, social i econòmic i el seu desenvolupament sostenible".

Vinculació de les universitats amb projectes de redisseny de processos tècnics i socials

A la universitat com a institució formadora dels futurs/es professionals que intervindran en la presa de decisions, com a generadora de coneixement, de pensament crític i de nous paradigmes, ha d'intervenir de forma activa en els processos de canvi, per la qual cosa, és del tot necessari que el canvi de paradigma de producció i consum involucri les universitats de manera que, junt amb les empreses i la societat, puguin ser actors en la transició cap a la sostenibilitat. Un exemple d'aquesta vinculació el trobem a Itàlia, on sota la filosofia de Residu Zero la universitat de Bologna ha engendrat el Last Minute Market, un procés de gestió que lliga empreses, ONGs i institucions que permet redireccionar potencials residus alimentaris, llibres o fàrmacs cap a l'economia.³

La planificació estratègica de les universitats

Moltes universitats han creat unitats encarregades de l'elaboració, execució i seguiment de la planificació estratègica en sostenibilitat, en l'àmbit de la docència, la recerca i la pròpia gestió.

Sovint un dels objectius fonamentals d'aquestes unitats esdevé la gestió dels residus, tradicionalment limitada al compliment de la normativa vigent, sense tenir com a contrapartida la creació de nous models de gestió sostenible que fomentin per damunt de tot, la prevenció en origen.

La prevenció en l'activitat universitària

La promoció d'un marc acadèmic interuniversitari i intersectorial, ha de facilitar l'impuls d'una visió metabòlica dels sistemes socioeconòmics, que comporti el tancament de cicles, la minimització en l'ús dels recursos, la racionalització dels sistemes productius i de consum i l'assumpció de responsabilitats tant dels

¹ El juliol de 2009 es crea la comissió sectorial de la CRUE, associació formada per 50 universitats públiques i 24 privades (a Catalunya: UAB, UB, UdG, UdLL, UPC, UPF i URV públiques; UAO, UIC, UOC, URLL i UV privades).

² Llibre Blanc de la Universitat de Catalunya. Capítol 3: Per a un nou model d'Universitat Catalana, pg 43. ACUP, Barcelona 2008

³ <http://www.lastminutemarket.it/>

productors com dels consumidors. Tot això s'ha de reflectir en una activitat de docència i de recerca vinculada al paradigma de la prevenció.

A més, l'avantatge que existeix en l'àmbit universitari és que es poden emprar els campus com espais on assajar models teòrics definits prèviament (campus com a laboratoris vius) per tal de mostrar i demostrar socialment que altres models de producció i consum, i de gestió dels recursos naturals són viables. La implantació en l'activitat ordinària de la universitat de l'estratègia Residu Zero, permetria posar en crisi l'actual model de gestió de residus, per configurar propostes extrapolables a altres realitats territorials, des de la perspectiva de la prevenció.

Els criteris universitaris Residu - Emissió Zero

L'Estratègia Residu Zero es defineix en funció d'uns criteris directius comuns que n'orienten la visió i que poden ser adaptats al context universitat en funció dels següent:

- 1- **Eliminació de l'ús innecessari de recursos naturals i matèries primeres.** Minimització del consum de materials i recursos mitjançant diverses eines: incidència en les polítiques de la universitat, introducció de criteris de sostenibilitat en els diversos contractes de compra i subministrament, etc.
- 2- **Estímul de la prevenció dels residus i l'ús eficient dels recursos.** Promoure accions encaminades a la prevenció, eficiència, optimització.
- 3- **Reducció de la generació d'emissions derivades de la gestió i tractament dels residus.** Tot i que les universitats són productores de residus, també incideixen activament en la minimització de les emissions associades a les operacions de gestió i tractament a través de la seva activitat de R+D+i, mitjançant el desenvolupament de millores tècniques de processos, prevenció en origen, etc.
- 4- **Reducció de la incorporació al medi de substàncies tòxiques i perjudicials per la salut.** Afavorir estudis en que identifiquin les substàncies perjudicials i desenvolupar línies per tal de substituir-les per d'altres.
- 5- **Integrar a la universitat i integrar-se en estratègies promogudes per altres sectors socials amb les què es comparteixin visions de sostenibilitat.** Crear espais de participació, de col·laboració i coproducció de coneixement.

Promoure projectes comuns amb d'altres agents externs: entitats, fundacions, etc.
- 6- **Incentivar la creació d'espais de recerca inter/transdisciplinaris** enfocats en la prevenció de residus, anàlisi del cicle de materials, estudi de metabolisme, desmaterialització, ecodisseny, etc.
- 7- **Fomentar una consciència sobre consum responsable a tota la comunitat universitària**
- 8- **Reutilització dels productes.** Impulsar iniciatives destinades a allargar la vida útil dels productes que s'utilitzen a l'àmbit universitari, com ara borses de subproductes, reparació d'ordinadors, etc..

- 9- **Recuperació del valor dels productes quan assoleixin el final de la seva vida útil**, en funció de la seva jerarquia en la gestió dels residus establerta en la Directiva Marc de Residus (2008/98/CE)
- 10- **Promoció pel disseny sostenible o ecodisseny**. Incentivar la recerca enfocada a la innovació i el disseny de productes fabricats amb el mínim de recursos possibles i amb el mínim impacte al medi.

Considerant que les universitats catalanes han de respondre a les inquietuds socials, i en aquest, a la inquietud social expressada en l'Estratègia Catalana Residu Zero, aquestes han de contribuir a la generació de nous models de referència, que a la vegada han de ser creats conjuntament amb institucions i organitzacions socials.

Considerant que la visió estratègica Residu Zero⁴ esta essent implantada responnent a una manifesta inquietud social, en diverses universitats⁵ i països arreu del món com Nova Zelanda⁶, així com en les 60 ciutats que han signat els UN Urban Environmental Accords per aconseguir l'objectiu Zero Waste per 2040⁷.

Considerant que aquesta visió dóna àmplia cobertura als objectius abans esmentats i es constitueix per tant, com un model adient per a una gestió més eficient dels recursos propis.

Les universitats catalanes declaren la seva voluntat de constituir la Xarxa Catalana d'Universitats Residu Zero, per promoure la implantació d'estratègies que persegueixin l'objectiu "zero residus, zero emissions", en el context de l'Estratègia Catalana de Residu Zero, i que treballaran conjuntament amb aquesta finalitat.

⁴ Impulsada mundialment per *Gaia Internacional*, amb el recolzament acadèmic de diversos professors i investigadors d'universitats fonamentalment americanes com Paul Connett, Jeffrey Morris, etc.

⁵ Implementation of a zero waste program at a university campus. Mason, I.G., Brooking, A.K., Oberender, A., Harford, J.M., Horsley, P.G. (2003) Resources, conservation and recycling, 38, pp. 257-269.; Working towards a zero waste environment in Taiwan. Young, C.Y., Ni, S.P., Fan, K.S. (2009) Waste management & research, 28, pp. 236-244.

⁶ <http://www.wasteminz.org.nz/>

⁷ <http://www.greencitiescalifornia.org/urban-environmental-accords>